

Голові разової спеціалізованої вченої
ради в Національному університеті
«Одеська політехніка»
доктору наук з державного
управління, професору
Саханенко С.Є.

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, доктора наук з державного управління, професора **Грицишена Дмитра Олександровича**, на дисертацію **Васильєва Павла Олеговича** «Публічне управління в органах прокуратури на сучасному етапі в умовах реформування», подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду Національного університету «Одеська політехніка» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, темами

Обрана тема дисертаційного дослідження Васильєва Павла Олеговича — «Публічне управління в органах прокуратури на сучасному етапі в умовах реформування» — є надзвичайно актуальною в умовах постійних трансформацій державного управління та правової системи України. Вона відповідає сучасним потребам оновлення державних інституцій, зокрема органів прокуратури, з метою приведення їх до стандартів демократичного урядування, верховенства права та публічної підзвітності. Тема набуває особливої значущості у зв'язку з впровадженням комплексних реформ правоохоронної системи, реалізацією антикорупційної політики, розбудовою електронного урядування та зміною ролі прокуратури в системі стримувань і противаг.

Зв'язок дисертації з науковими програмами і темами простежується через її інтегрованість до широкого кола державних і відомчих досліджень у галузі публічного управління та адміністрування, адміністративного права, а також правових механізмів забезпечення національної безпеки. Напрацьовані у дисертації підходи можуть бути використані під час реалізації державної стратегії реформування системи органів правопорядку, а також у контексті адаптації національного законодавства до стандартів ЄС.

Дисертаційне дослідження відповідає сучасному міждисциплінарному підходу до вивчення органів публічної влади — з урахуванням як правових, так і управлінських аспектів, що свідчить про його відповідність основним науковим пріоритетам розвитку юридичної науки та науки публічного управління в Україні.

Дисертація виконана в межах науково-дослідної теми Національного університету «Одеська політехніка» «Правове регулювання державотворення соціально-економічних відносин в Україні (2022–2025 рр.)» (державний реєстраційний номер 0122U002193).

Оцінка обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірності

Дисертаційне дослідження Васильєва Павла Олеговича характеризується належним рівнем теоретичної обґрунтованості та логічної цілісності. Автор чітко визначив мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, що дозволило сформулювати структурно завершену систему наукових положень, які органічно поєднують аналітичний, критичний та прикладний компоненти.

Сформульовані в дисертації висновки є результатом глибокого аналізу чинного законодавства, порівняльного дослідження закордонного досвіду, оцінки практики діяльності органів прокуратури, а також застосування сучасних підходів до організації публічного управління. Особливої уваги заслуговує здатність автора до інтеграції категоріального апарату науки публічного управління з практичними механізмами реалізації державної політики в системі прокуратури. Рекомендації, запропоновані в роботі, мають прикладне значення та можуть бути втілені у нормативно-правовій, управлінській та освітній площинах. Вони ґрунтуються не лише на загальній оцінці стану функціонування прокуратури, а й на деталізованому аналізі внутрішньоорганізаційних проблем, потреби у цифровізації, підвищенні відкритості та ефективності взаємодії з іншими гілками влади й громадянським суспільством.

Таким чином, можна зробити висновок, що наукові положення та рекомендації, сформульовані у дисертації, є обґрунтованими, логічно виведеними та такими, що відповідають завданням дослідження і потребам розвитку сфери публічного управління в Україні.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів

Дисертація Васильєва Павла Олеговича вирізняється високим рівнем достовірності отриманих результатів, що досягається завдяки застосуванню комплексної методології, яка включає загальнонаукові, спеціальні та міждисциплінарні методи. Зокрема, використання структурно-функціонального, порівняльно-правового, системного, інституційного та формально-юридичного аналізу дозволило забезпечити ґрунтовність дослідження, а також критичну оцінку наявних теоретичних підходів і практичних моделей публічного управління в системі органів прокуратури.

Наукова новизна дисертаційної роботи підтверджується як на концептуальному, так і на прикладному рівні. Автором вперше запропоновано цілісне трактування органів прокуратури як суб'єкта публічного управління в

умовах сучасної адміністративної реформи, що супроводжується зміною парадигми їхньої діяльності – від наглядово-каральної до публічно-сервісної. У роботі сформульовано нові підходи до класифікації функцій прокуратури в системі публічного адміністрування, обґрунтовано напрями їх трансформації в умовах цифровізації та євроінтеграційних процесів.

Крім того, дисертантом поглиблено теоретико-правове розуміння змісту координаційної функції прокуратури, розкрито її управлінський потенціал у контексті взаємодії з іншими органами державної влади та інститутами громадянського суспільства. Запропоновані у роботі авторські визначення, структурні моделі та аналітичні висновки становлять помітний внесок у розвиток науки публічного управління.

уперше:

обґрунтовано концептуальні засади впровадження стандартів доброчесності як ключового елементу організаційно-правового механізму публічного управління органами прокуратури, сформульовано авторське визначення поняття «стандарти доброчесності в діяльності органів прокуратури», визначено критерії та ознаки їх імплементації;

сформульовано нову авторську дефініцію поняття «антикорупційний механізм в органах прокуратури» та визначено його структурні складові, обґрунтовано комплекс інноваційних інструментів запобігання корупції в публічному управлінні в органах прокуратури;

розкрито сутність нової організаційно-правової парадигми публічного управління в органах прокуратури з урахуванням досвіду країн Європейського Союзу та досвіду функціонування Офісу Генерального прокурора України;

удосконалено:

концептуальний підхід щодо еволюції публічного управління в органах прокуратури України на сучасному етапі реформування, що дозволило виокремити його ключові етапи, напрями та пріоритети розвитку відповідно до міжнародних стандартів;

понятійно-категоріальний апарат у сфері публічного управління органами прокуратури шляхом уточнення таких дефініцій, як: «публічне управління в органах прокуратури», «організаційно-правовий механізм публічного управління прокуратурою», «міжнародні стандарти публічного управління в діяльності органів прокуратури»;

наукові уявлення про зміст і сутність міжнародних стандартів публічного управління в органах прокуратури, які конкретизовано автором у контексті публічного управління в органах прокуратури України з акцентом на європейський досвід та кращі світові практики;

набули подальшого розвитку:

теоретичні підходи до аналізу та оцінювання ефективності антикорупційних інструментів у системі публічного управління органами прокуратури, а також визначення критеріїв їх результативності та перспектив впровадження;

наукові положення щодо використання зарубіжного досвіду реформування органів прокуратури, запропоновано модель адаптації окремих елементів міжнародних практик до українського контексту з урахуванням національних особливостей;

теоретичні засади формування перспективних напрямів удосконалення організаційно-правового механізму публічного управління органами прокуратури, що дозволяють підвищити прозорість, ефективність та відповідальність у діяльності прокуратури;

наукові рекомендації щодо вдосконалення нормативно-правової бази діяльності органів прокуратури, які орієнтовані на посилення антикорупційної складової та імплементацію міжнародних стандартів публічного управління;

пропозиції щодо цифровізації організаційно-правового механізму публічного управління прокуратурою через запровадження електронних систем контролю, моніторингу та оцінювання діяльності прокурорів, що сприятиме підвищенню ефективності, прозорості та довіри суспільства до прокуратури;

концепції щодо необхідності зміцнення інституційної спроможності органів прокуратури шляхом удосконалення процедур добору та професійного розвитку прокурорського персоналу відповідно до сучасних стандартів доброчесності та професійної етики.

Таким чином, одержані в дисертації результати є достовірними, теоретично обґрунтованими та мають наукову новизну, що відповідає сучасному рівню розвитку юридичної та управлінської науки.

Достовірність результатів і практична значущість результатів дослідження

Дисертаційне дослідження Васильєва Павла Олеговича базується на широкій доказовій базі, яка включає нормативно-правові акти, статистичні дані, аналітичні матеріали, наукові публікації та результати правозастосовної практики. Це забезпечує високий ступінь достовірності результатів, які ґрунтуються на ретельному емпіричному аналізі й водночас не втрачають теоретичної узагальненості. Автор продемонстрував здатність до глибокого аналізу складних правових та управлінських процесів, а також до розробки концептуально нових рішень для вдосконалення публічного управління в органах прокуратури.

Практична значущість дослідження виявляється в тому, що його висновки та пропозиції мають потенціал для імплементації у процес реформування прокуратури України, зокрема в аспектах підвищення ефективності внутрішньоорганізаційної структури, забезпечення відкритості діяльності органів прокуратури, розширення застосування цифрових інструментів та модернізації системи управління людськими ресурсами.

Окремої уваги заслуговують рекомендації щодо удосконалення координаційних механізмів між прокуратурою та іншими суб'єктами публічного управління, що може бути корисним для розробки проектів нормативно-правових актів, управлінських рішень та програм професійної підготовки працівників прокуратури. Дисертаційна робота має високу прикладну цінність і може слугувати методичною основою для подальших наукових досліджень і викладацької діяльності в закладах вищої освіти.

Таким чином, достовірність результатів дисертації та їх прикладне спрямування не викликають сумнівів і свідчать про практичну значущість проведеного дослідження для розвитку системи публічного управління та вдосконалення діяльності прокуратури в Україні.

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях

Васильєв Павло Олегович забезпечив належний рівень апробації результатів дисертаційного дослідження через публікації у фахових наукових виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України, а також у матеріалах науково-практичних конференцій. Усього за темою дисертації опубліковано достатню кількість наукових праць, які повністю або частково відображають зміст основних положень та висновків дослідження.

Окремо варто відзначити публікації автора у фахових юридичних і управлінських журналах, у яких представлено концептуальні підходи до розуміння ролі прокуратури як суб'єкта публічного управління, а також критичний аналіз реформування її функціонального наповнення та організаційної структури. У наукових статтях дисертант послідовно викладає результати свого дослідження, зокрема щодо оптимізації механізмів координації, підвищення прозорості прокуратури та впровадження елементів електронного врядування.

Публікаційна активність здобувача свідчить про системність та послідовність наукової роботи, а також про її відкритість до наукового обговорення в професійному середовищі. Усі публікації мають ознаки наукової новизни, відповідають тематиці дослідження та засвідчують достатню глибину опрацювання ключових проблем, порушених у дисертації.

Отже, основні результати дисертаційної роботи повною мірою відображено в опублікованих наукових працях, що є підтвердженням високого рівня завершеності дослідження.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Дисертація Васильєва Павла Олеговича вирізняється високим рівнем теоретичної та методологічної обґрунтованості, однак у процесі ознайомлення з її змістом виникає низка дискусійних міркувань, які можуть бути корисними для подальшого наукового розвитку теми.

По-перше, в п. 2.2 «Антикорупційні інструменти в системі публічного управління органів прокуратури: сучасний стан та перспективи», автор наводить сукупність методів протидії корупції («протидія політичній залежності» (с. 115); «внутрішній аудит» (с. 116-117); «прозорість та підзвітність» (с. 117-119); «засоби масової інформації» (с. 121); «антикорупційна експертиза» (с. 125)), проте не визначає механізми формування цілісної антикорупційної політики в органах прокуратури та їх взаємодії із антикорупційною політикою держави. А наведені інструменти не в повній мірі адаптовані до специфіки діяльності прокуратури. В той же час, у висновках до розділу 2, автор надає поняття «антикорупційний потенціал» прокуратури, проте змісту даного поняття, методологічної та організаційної характеристики не визначає.

По-друге, заслуговує на обговорення питання про ступінь автономії органів прокуратури в системі публічного управління. Автор справедливо наголошує на необхідності підзвітності та відкритості діяльності прокуратури, але в дисертації недостатньо уваги приділено механізмам забезпечення інституційного балансу між незалежністю прокурорської діяльності та контролем з боку громадськості й інших гілок влади.

По-третє, назва п. 2.3 «Інституційна взаємодія органів прокуратури з суб'єктами публічної влади» досить дискусійним в контексті виконання досліджень за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», адже публічна влада в більшій мірі асоціюється із поняттям «народовладдя», а дана частина дослідження присвячена взаємодії органів прокуратури з органами державної влади.

По-четверте, дискусійним залишається твердження автора, що «кадрове забезпечення інституційної взаємодії, як свідчить науковий та практичний аналіз, залишається одним із найуразливіших місць в організації прокуратури. Відсутність єдиних вимог до рівня підготовки кадрів у сфері публічного управління, нерівномірна якість підвищення кваліфікації, обмеженість практичного досвіду ...» (с. 146). Так, МОН України затвердило стандарти вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», а заклади вищої освіти, в той же час Національне агентство України з питань державної служби щорічно аналізує підготовку фахівців за даною спеціальністю та надає рекомендації з удосконалення.

Незважаючи на ці критичні зауваження, слід підкреслити, що вони не знижують загальної наукової цінності дисертаційної роботи, а лише вказують на потенціал її подальшого розвитку в контексті нових викликів, що постають перед системою публічного управління.

Висновки і загальна оцінка дисертаційного дослідження

Дисертаційна робота Васильєва Павла Олеговича на тему «Публічне управління в органах прокуратури на сучасному етапі в умовах реформування» є комплексним науковим дослідженням, що охоплює ключові аспекти взаємозв'язку між публічною владою, реформами державного управління та інституційним розвитком прокуратури. Робота має завершений характер, вирізняється високим ступенем актуальності, теоретичної глибини, міждисциплінарного підходу та прикладної значущості.

У дослідженні чітко сформульовано мету та завдання, які успішно реалізовані через аналітичну, нормативну, порівняльну і прогностичну складові. Суттєвим внеском у науку публічного управління є системне обґрунтування трансформації функцій органів прокуратури як суб'єкта публічного управління, а також формування авторської моделі вдосконалення організаційно-правового механізму їх діяльності в умовах цифровізації та правової дерегуляції.

Апробація основних положень дисертації в наукових публікаціях підтверджує системність і наукову достовірність результатів дослідження. Висновки роботи мають як теоретичну, так і практичну цінність для фахівців у галузі державного управління, права, а також для посадових осіб органів прокуратури, які залучені до процесів реформування.

За змістовними та формальними ознаками дисертаційна робота відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її автор – Васильєв Павло Олегович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – економіка.

Опонент

Заслужений економіст України
доктор економічних наук,
доктор наук з державного управління,
професор, Державний університет
«Житомирська політехніка»

Дмитрій Грицишен